

Nr 69.

Af herr **Hellberg**, om bildande af en ny odlingslånefond för kronotorpare i Västerbottens och Norrbottens län.

Som bekant, hafva statsmakterna på initiativ af norrlandskommittén inrättat en fond, afseende befrämjande af öfre Norrlands uppodling, den s. k. *norrländska nyodlingslånefonden*. Den har under de få år, den funnits, i afsevärd grad anlitats, särskildt inom Västerbottens län, och verkat mycket godt.

Hushållningssällskapen fungera därvid, såsom känt är, som låneförmedlare, och det är ingalunda små risker, som dessa på så sätt ikläda sig, i synnerhet som den borgen, som de olika låntagarne prestera, ofta är skäligen klen.

Västerbottens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott beslöt också sistlidne sommar att ej utlämna lån för nyodlingar till andra än sådana, som *själfva äga den mark* lånet afser. Förhållandet är, enligt hvad jag inhämtat, detsamma i Norrbottens län.

Att ett sådant förhållande dock är mindre lyckligt, är uppenbart. Men å andra sidan ansågs detta ofvan nämnda beslut för mycket välbetänkt såväl för hushållningssällskapets egen skull som ock för borgensmannens, som i de allra flesta fall äro hemmansägare. Ty det har ansetts för mycket begärdt, att hushållningssällskapet eller enskilda hemmansägare skola ansvara för både att odlingen verkställles och att de för densamma af staten utlämnade medel återbetalas, då de utlånats för odling af statens egen mark.

Men hvad som å andra sidan kan sägas vara absolut säkert är, att nog behöfde äfven *skogstorparne få tillgång till billiga lån*, för torpens uppodlande.

Senaste Riksdag beslöt vissa förbättringar för kronotorparne. Det bidrag af 500 kronor, som de förut bekommit först sedan torpet afsynats,

höjdes då visserligen till 750 kronor att numera utbetalas successivt af staten genom domänstyrelsens försorg till dem, som fått rättighet att slå ned sina bopålar på kronomark. Men denna godtgörelse, som utgår af statsmedel, räcker, som bekant, knappast till bostad och nödiga åbyggnader, och det är ej att förutsätta, att en sådan person skall vara i tillfälle att af egna medel bidraga något; jag tror, att det skall blifva mycket svårt att framdraga exempel på sådana fall.

Emellertid bör, eller rättare sagdt måste, kronotorparen beredas *möjlighet att skaffa sig något rörelsekapital*, om han skall lyckas slå sig igenom och kunna lefva på sin torfva. Ett önskemål måste därför vara, att äfven kronotorpare kunde beredas *möjlighet att bekomma lån för nyodling*, ja, jag går så långt, att jag anser det vara ett livsvillkor för dem. Hvad som är säkert är, att något bör göras för att försöka hjälpa fram äfven denna form för egnahemsanläggningar, som kallas kronotorp.

Däriigenom att hushållningssällskapen i Västerbottens och Norrbottens län icke anse sig kunna bevilja lån åt kronotorpare ur den norrländska nyodlingslånefonden, har kronotorparen kommit *i en sämre ställning än andra jordbrukare*; om kronotorparen skall kunna reda sig på sin torfva, måste han *beredas möjlighet att göra densamma grön*; tidsandan går ju numera också i den riktningen att söka *bereda egna hem* åt så många som möjligt; och kronotorparen har nog sin *mission att fylla*, äfven han. Men möjligheten till billiga lån för nyodlingar å torpen bör öppnas, och detta anser jag skulle bäst ske däriigenom, att en särskild *fond* bildades enbart för detta ändamål.

Denna fond skulle stå under förvaltning af statskontoret. Lån från fonden skulle utgå endast för nyodlingar å kronotorp, efter upprättad plan och kostnadsförslag för odling, samt må ej utgå med högre belopp än hälften af den beräknade kostnaden för nyodlingen, och under alla omständigheter ej till mera än 500 kronor. Lånen utlämnas succesivt t. ex. med en tredjedel vid utfärdandet af förbindelse å penningarna och arbetet, en tredjedel när hälften af odlingsarbetet blifvit utfördt samt återstoden, när bevis om detsammans fullbordande lämnats. Detta för att göra den risken för staten så ringa som möjligt, att penningarna användts för torparens behof, utan att odlingen blifvit verkställd. Plan och kostnadsförslag böra upprättas af i jordbruk kunnig person, och låneansökan med dennes förord ingifvas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som förmedlar lånet. Tillsyn och kontroll öfver att odlingen verkställs enligt den upprättade planen utöfvas af jägmästare eller kronojägare, som äfven utfärda de erforderliga intygen om arbetets fortskridande och fullbordande.

Å lånet, som bör vara räntefritt åtminstone ett år efter medlens lyftande, lämnas skuldförbindelse, men med de bestämmelser angående följderna af försummelse att verkställa odling eller göra föreskrifna afbetalningar, som af vederbörande må befinnas nödiga. Förbindelsen torde ock helst böra vara sådan, att den äfven gäller eventuell ny innehafvare af torpet, då ju genom lånet detsamma förbättrats och afkastningen höjts. Lånet löper med tre procents ränta och årlig amortering, på samma sätt som lån ur norrländska nyodlingslånefonden, och inbetalningarna upptagas å debetsedlarna.

Detta är några tankar om, huru det möjligen kunde och borde ordnas. Men törhända finnes det ännu bättre sätt att lösa denna viktiga fråga; erfarenhet och tillräcklig sakkunskap lära nog finnas att tillgå hos våra vederbörande.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville besluta att bemyndiga riksgäldskontoret att under år 1911 i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst femtio tusen kronor för att utgöra en fond under benämning *kronotorparnes nyodlingslånefond*, hvarur lån må utlämnas under af Kungl. Maj:t godkända villkor åt kronotorpare i Västerbottens och Norrbottens län.

Stockholm den 26 januari 1910.

E. F. Hellberg.

I motionens syfte instämmer

F. O. Mörtzell.